

Yhteiskuntaoppi 25.3.2022

Koe on kaksiosainen. Osassa 1 on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osassa 2 kolme 30 pisteen tehtävää. Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta 2.

Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan 1 tehtävään ja kahteen osan 2 tehtävään. Halutessasi voit tuottaa vastausten tueksi piirroksia, kaavioita tai taulukoita ja liittää niistä kuvakaappauksen mihin tahansa tekstivastaukseen.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvoiteltavaksi.

Sisälllys

Osa 1: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Kunnallinen päätöksenteko ja kuntien tehtävät Suomessa_20 p.
2. Euroopan unioni valtioliittona ja liittovaltiona_20 p.
3. Yrityksen perustaminen 20 p.
4. Suomalaisten näkemykset sotilaallisesta liittoutumisesta (Aineisto) 20 p.
5. Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.
6. Kesämökkkitontin osto 20 p.

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Keskiluokka (Aineisto) 30 p.
8. Sijoittaminen (Aineisto) 30 p.
9. Globalisaatio ja EU (Aineisto) 30 p.

Koe yhteensä 120 p.

Osa 1: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Kunnallinen päätöksenteko ja kuntien tehtävät Suomessa 20 p.

Kunnilla sanotaan olevan Suomessa paljon itsenäistä valtaa.

1.1 Esittele kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien rooleja kunnan päätöksentekojärjestelmässä. 8 p.

1.2 Erittele, mitä tehtäviä kunnalla on, ja arvioi, kuinka tärkeitä kunnan tuottamat palvelut ovat kunnan asukkaan näkökulmasta. 12 p.

2. Euroopan unioni valtioliittona ja liittovaltiona 20 p.

Liittovaltioksi kutsutaan valtiota, joka koostuu itsehallinnollisista alueista (osavaltioista) ja jolla on keskitetty liittovaltion hallinto. Valtoliitto on kahden tai useamman valtion muodostama pysyvä liitto, jossa jäsenet kuitenkin pidättävät itsellään laajan itsemääräämisoikeuden ja muodollisen itsenäisyyden.

Millä perusteilla EU:a voidaan pitää yhtäältä liittovaltiona ja toisaalta valtioliittona?

3. Yrityksen perustaminen 20 p.

Erittele, mitä seikkoja yrittäjän on otettava huomioon yritystä perustaessaan.

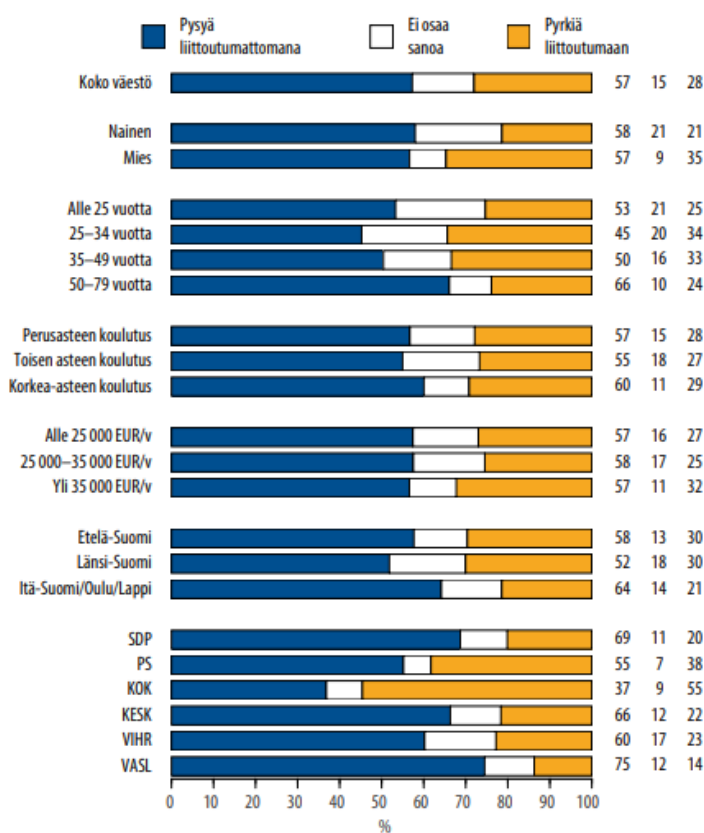
4. Suomalaisen näkemykset sotilaallisesta liittoutumisesta 20 p.

Suomen puolustusministeriön alainen maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta selvittää vuosittaisella kyselytutkimuksella suomalaisten näkemyksiä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Mukana on kysymys sotilaallisesta liittoutumattomuudesta tai liittoutumisesta. Vuonna 2020 se esitettiin muodossa ”Pitäisikö Suomen mielestänne pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana vai pyrkiä liittoutumaan sotilaallisesti?”.

4.A Kuvio: Sotilaallinen liittoutumattomuus vai liittoutuminen (%)

Sotilaallinen liittoutumattomuus vai liittoutuminen

”Pitäisikö Suomen mielestänne pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana vai pyrkiä liittoutumaan sotilaallisesti?”

Lähde: Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta. *Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta*. https://www.defmin.fi/files/4832/MTS_tammikuu_2020_Mielipidetutkimusraportti.pdf. Julkaistu: 2020.

Viitattu: 1.2.2021. Muokkaus: YTL.

4.1 Vertaile kuvion 4.A pohjalta eri puolueiden kannattajien, eri ikäryhmien ja eri puolilla maata asuvien näkemuseroja sotilaallisesta liittoutumisesta ja pohdi näiden erojen syitä. 14 p.

4.2 Esitä perusteltu arviosi siitä, miten suomalaisten näkemykset sotilaallisesta liittoutumisesta voivat muuttua ja mitkä tahot olisivat Suomen todennäköisiä liittolaisia 2020-luvulla. 6 p.

5. Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.

Suomen perustuslaki sisältää vaatimuksen hyvästä hallinnosta julkisen vallankäytön perustana.

5.1 Tarkastele, mistä seikoista hyvä hallinto muodostuu. 10 p.

5.2 Mitä oikeusturvakeinoja kansalaisella on hänen halutessaan kyseenalaistaa valtion virkamiehen tekemän päätöksen? Entä kunnan virkamiehen päätöksen? 10 p.

6. Kesämökkitontin osto 20 p.

Vuonna 2020 koronaviruspandemian aikaan kesämökkien ja kesämökkitonttien kysyntä lisääntyi Suomessa voimakkaasti. Myös Vieno Lepikko päätti ostaa kesämökkitontin rakennuttaakseen sinne kesämökin.

Mitä tekijöitä Vieno Lepikon tulee ottaa huomioon kaupanteossa, ja mitä asioita tontin kauppakirjasta täytyy käydä ilmi?

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

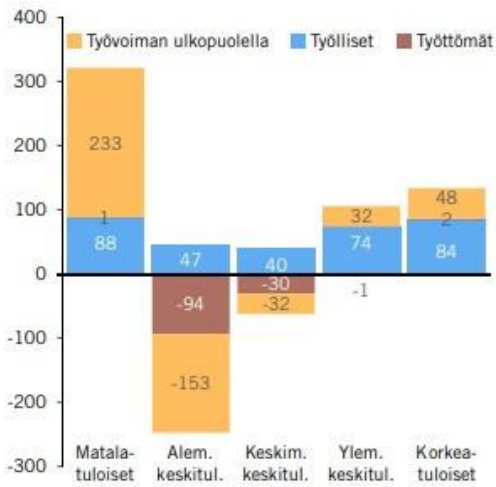
Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Keskiluokka 30 p.

Kuviossa 7.A on esitetty, kuinka eri tuloluokkiin tilastoitujen henkilöiden määrä tuhansina muuttui Suomessa vuosina 1995–2016. Kuviossa on eroteltu työlliset, työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat. Kuviossa 7.B on esitetty, kuinka suuri prosenttiosuus 15 vuotta täyttäneistä miehistä ja naisista Suomessa katsoi kuuluvansa mihinkin yhteiskuntaluokkaan vuosina 2002 ja 2017. Taulukossa luokat on eroteltu seuraavasti: alaluokka, työväenluokka, alempi keskiluokka, keskiluokka, ylempi keskiluokka, yläluokka, ei mikään näistä.

7.A Kuvio: Keskiluokan koon muutos vuosina 1995–2016

**Tuloluokkien henkilömäärän muutos
vuodesta 1995 vuoteen 2016 (tuhatta henkilöä)**

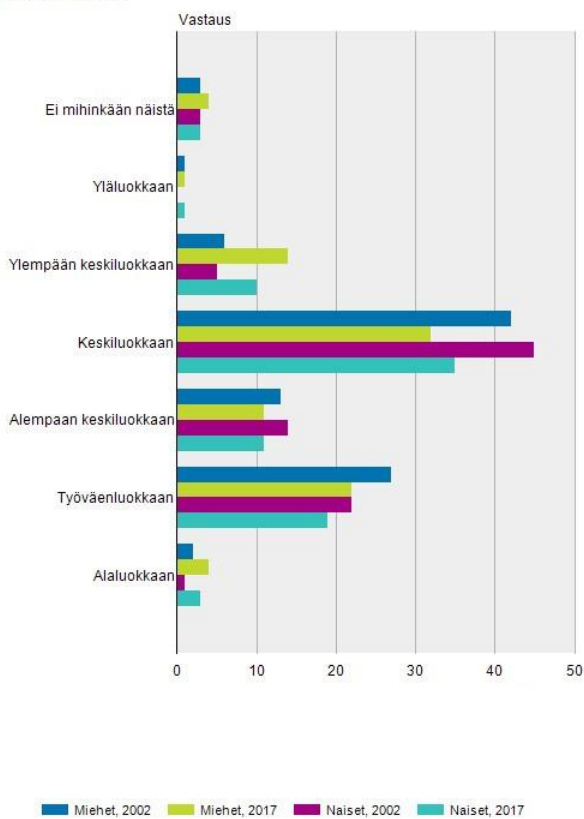

Lähde: Ilkka Haavisto. *Vankistuva keskiluokka*. EVA analyysi 63.

https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2018/05/eva_analyysi_no_63.pdf. Julkaistu: 29.5.2018. Viitattu: 1.2.2021. Muokaus: YTL.

7.B Kuvio: Yhteiskuntaluokkaan tai -ryhmään samastuminen

Yhteiskuntaluokka tai -ryhmä, johon katsoo kuuluvansa, 15 vuotta täyttäneet (2002, 2017) % muuttujina Sukupuoli, Vuosi ja Vastaus. Ikäryhmä I yhteensä, %.

Lähde: Tilastokeskus. <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/356908d5-df8a-46b1-926f-325ca83ef9f2>. Julkaistu: 30.8.2018. Viitattu: 1.2.2021. Muokaus: YTL.

7.1 Analysoi kuvion 7.A pohjalta, miten eri tuloluokkien koko muuttui vuosina 1995–2016, ja pohdi, mitä syitä muutosten taustalla on ollut. 10 p.

7.2 Pohdi, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, mihin yhteiskuntaluokkaan ihminen katsoo kuuluvansa, ja erittele kuvion 7.B perusteella, miten suomalaisten samastuminen eri yhteiskuntaluokkiin muuttui vuosina 2002–2017. 10 p.

7.3 Arvioi, mitä myönteistä ja kielteistä kuvioiden 7.A ja 7.B esittämässä kehityksessä voi olla yhteiskunnalliselta kannalta. 10 p.

8. Sijoittaminen 30 p.

Kuvio 8.A esittää Helsingin pörssissä noteerattujen osakkeiden markkina-arvon ja pörssissä käydyn kaupan arvon vuosina 2015–2020. Taulukko 8.B esittää suomalaisten kotitalouksien sijoitusten ja säästöjen jakautumisen kohteittain vuoden 2020 syksyllä.

8.A Kuvio: Helsingin pörssin osakkeiden markkina-arvo

Kuvio 8.A kuvaa Helsingin pörssin osakkeiden markkina-arvon (kuvion vasemmanpuoleinen asteikko) ja vaihton eli osakkeilla käydyn kaupan (kuvion oikeanpuoleinen asteikko) kuukausittain miljardeina euroina.

Lähde: Suomen Pankki.

https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/arvopaperitilastot/kuviot/arvopaperit-kuviot-fi/kanta_ja_vaihto_chrt_fi/

Julkaistu: 16.8.2021. Viitattu: 10.9.2021. Muokkaus: YTL.

8.B Taulukko: Suomalaisten kotitalouksien sijoitukset ja talletukset

Suomen Pankin mukaan suomalaisilla kotitalouksilla oli vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä sijoituksia ja talletuksia seuraavasti:

Sijoituksia noteerattuihin pörssiosakkeisiin	41,1 miljardia euroa
(näistä sijoituksia kotimaisiin pörssiosakkeisiin)	(37,3 miljardia euroa)
Sijoituksia velkakirjoihin	1,9 miljardia euroa
Kotimaisia rahasto-osuuksia	25,8 miljardia euroa
Sijoituksia ulkomaisissa rahastoissa	3,1 miljardia euroa
Talletuksia käyttelytileillä	90,0 miljardia euroa
Muita talletuksia	12,6 miljardia euroa

Lähde: Suomen Pankki. <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/saastaminen-ja-sijoittaminen/>.
Julkaistu: 12.11.2020. Viitattu: 16.1.2021. Muokkaus: YTL.

8.1 Analysoi Helsingin pörssin kehitystä vuosina 2015–2020 kuvion 8.A pohjalta ja esitä syitä kuviossa näkyvään kehitykseen. 8 p.

8.2 Pohdi, miksi suomalaisten kotitalouksien sijoitus- ja talletusratkaisut painottuvat siten kuin taulukosta 8.B nähdään. 8 p.

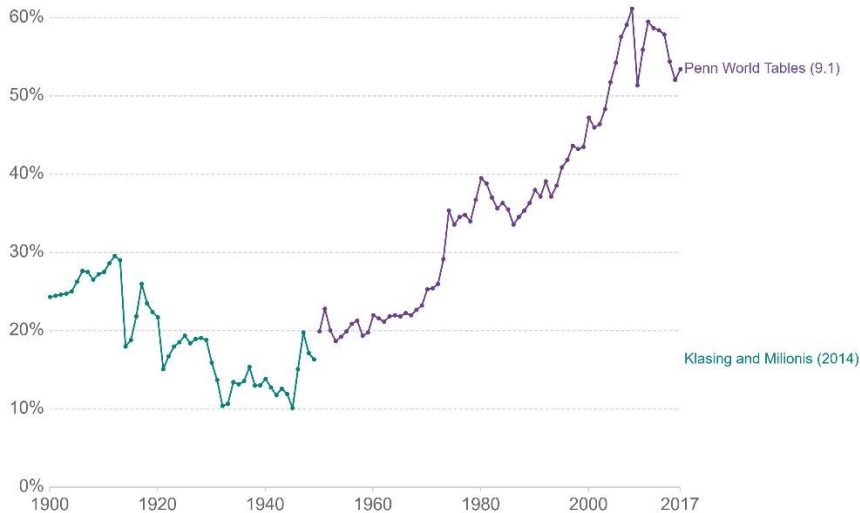
8.3 Arvioi, mitä kansantalouden näkökulmasta myönteisiä ja kielteisiä piirteitä kuviossa 8.A ja taulukossa 8.B näkyvissä ilmiöissä on. 14 p.

9. Globalisaatio ja EU 30 p.

Globalisaatio on ollut yksi 1900-luvun loppupuolen megatrendeistä. Aineistoissa 9.A–9.D kuvataan globalisaation kehittymistä maailmankaupan muutoksien kautta, Euroopan asemaa globalisaatiossa sekä globalisaation eri ulottuvuuksia.

9.A Kuvio: Maailmantalouden globalisoituminen vuosina 1900–2017

Kuvio 9.A kuvaa ”kaupan avoimuusindeksiä”. Indeksi määritellään maailman viennin ja tuonnin summaksi jaettuna maailman bruttokansantuotteella. Kuvaaja on koostettu kahdesta eri lähteestä.

Source: Estevadeordal, Frantz, and Taylor (2003), Klasing and Millonis (2014), Feenstra et al. (2015) Penn World Tables 9.1

CC BY

Lähde: Our World in Data.

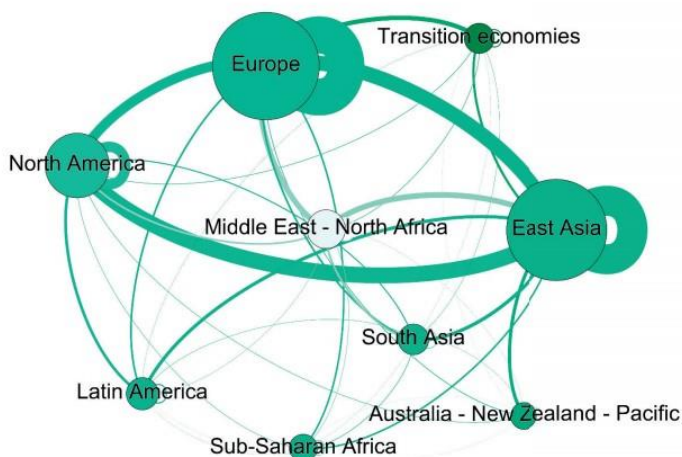
<https://ourworldindata.org/grapher/globalization-over-5-centuries?time=1900.latest>.

Viitattu: 1.2.2021. Käännös: YTL. Muokkaus: YTL.

9.B Kuvio: Maailman kaupankäynnin keskittymät ja kauppavirrat vuonna 2018

Kaupankäynnin verkostokartta kuvaa alueiden sisäisen ja niiden välisen kaupan merkitystä vuonna 2018. Linjojen leveys heijastaa kaupan suuruutta, kun taas solmujen koko kuvastaa kunkin alueen kokonaiskauppaa.

Siirtymätaloudet (transition economies) viittaavat entisiin kommunistisiin maihin, joissa talouden liberalisoituminen on kesken, kuten Albaniaan, Bosnia ja Hertsegovinaan, Ukraina, Venäjään ja Kazakstaniin.

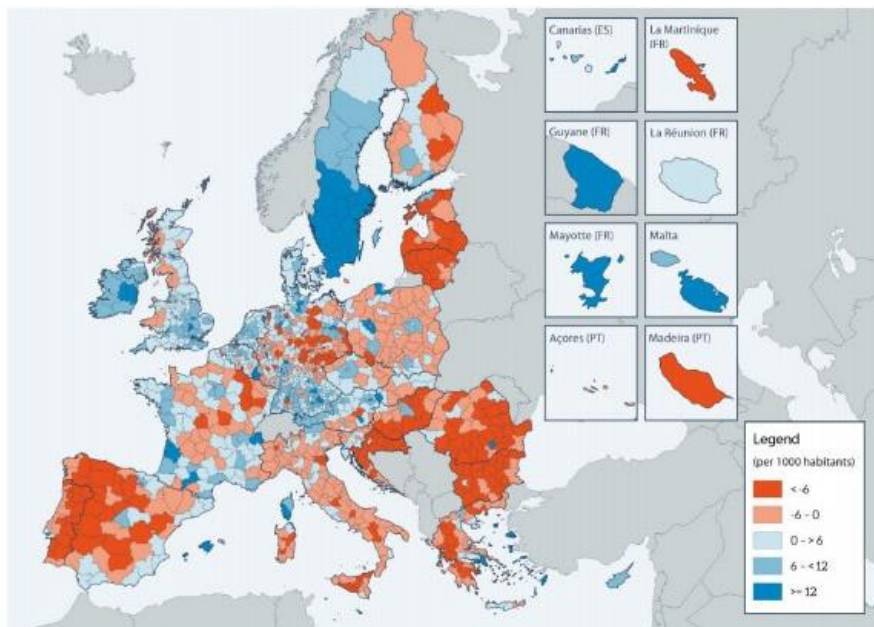
Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data.

Kuvan tekstien käännökset

Transition economies	Siirtymätaloudet
Europe	Eurooppa
North America	Pohjois-Amerikka
Middle East - North Africa	Lähi-itä - Pohjois-Afrikka
East Asia	Itä-Aasia
South Asia	Etelä-Aasia
Latin America	Latinalainen Amerikka
Sub-Saharan Africa	Saharan eteläpuolinen Afrikka
Australia - New Zealand - Pacific	Australia – Uusi-Seelanti – Tyynimeri

Lähde: Yhdistyneet kansakunnat. *Key Statistics and Trends in International Trade 2019 [Kansainvälisen kaupan keskeiset tilastot ja trendit 2019]*. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2019d7_en.pdf. Julkaistu: 2020. Viitattu: 1.2.2021.
Käännös: YTL.

9.C Kartta: Alueelliset väestönmuutokset EU-maissa vuonna 2016 tuhatta asukasta kohti

Data source: Based on [Eurostat Regional Yearbook, 2018, p. 39](#).

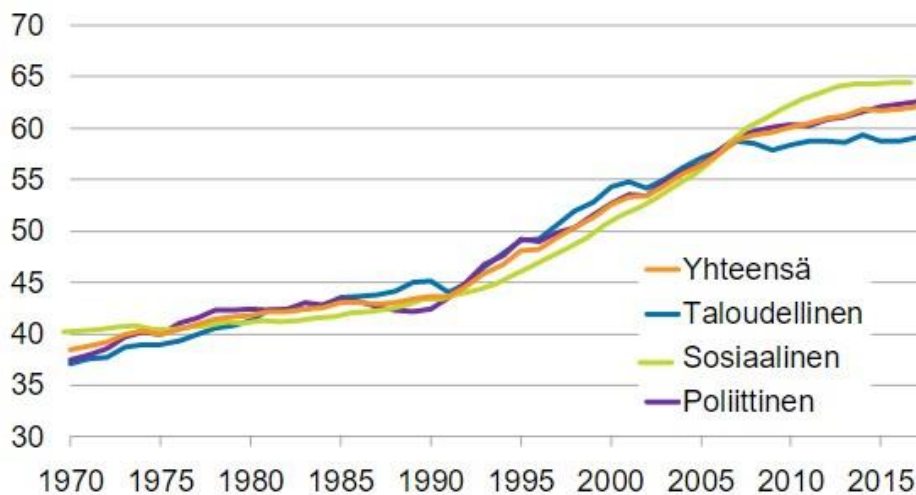
Kuvan tekstien käännökset

Canarias (ES)	Kanarian saaret (Espanja)
La Martinique (FR)	Martinique (Ranska)
Guyane (FR)	Guayana (Ranska)
La Réunion (FR)	Réunion (Ranska)
Mayotte (FR)	Mayotte (Ranska)
Malta	Malta
Açores (PT)	Azorit (Portugali)
Madeira (PT)	Madeira (Portugali)
Legend (per 1000 habitants)	Selite (tuhatta asukasta kohti)

Lähde: David Eatock ym. *Demographic outlook for the European Union 2019 [Demografiset näkymät Euroopan unionissa 2019]*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637955/EPRS_IDA\(2019\)637955_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637955/EPRS_IDA(2019)637955_EN.pdf).
Julkaistu: 2019. Viitattu: 1.2.2021. Käännös: YTL. Muokaus: YTL.

9.D Kuvio: Globalisaatioindeksien muutos vuosina 1970–2017

Indeksit:

Taloudellinen globalisaatio = maailmanlaajuinen kaupankäynti ja rahoitus

Sosiaalinen globalisaatio = ihmisten, informaation, ideoiden ja ajatusten liikkuminen

Poliittinen globalisaatio = valtioiden juridinen integroituminen kansainväliseen yhteisöön (kauppasopimukset, viisumikäytännöt, ulkomaisen median toiminnanvapaus ja kansainvälisten järjestöjen työhön osallistuminen)

Lähde: Kristian Taskinen. *Kääntyykö globalisaatiokehityksen suunta?*. Tilastokeskuksen verkkojulkaisu Tieto & trendit. https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/kaantyyko-globalisaatiokehityksen-suunta/?_cldee=cmlzdG8ua2FuZ2FzQGhlcHNpbmtpLmZp&recipientid=lead-3c3b4b10e45dea11a811000d3ab70a67-2f5cc8584f9648f3aad5cfccdc7c66aa&esid=be8f82a4-088e-ea11-a811-000d3ab701f8. Julkaistu: 8.4.2020. Viitattu: 1.2.2021.

9.1 Analysoi aineistojen 9.A ja 9.B perusteella maailmankaupan muutoksia vuosina 1900–2017 ja maailmankaupan tilaa vuonna 2018. Mitkä tekijät selittävät kuvioissa näkyvät maailmankaupan kehityksen vaiheet, ja millaiseksi maailmankauppa oli pääpiirteissään muotoutunut talouden globalisaation seurauksena vuonna 2018? 10 p.

9.2 Pohdi globalisaation vaikutuksia Euroopan unioniin ja sen jäsenvaltioihin käyttäen lähtökohtana aineistoja 9.B ja 9.C. 10 p.

9.3 Globalisaatio näyttää aineiston 9.D perusteella talouden osalta hidastuneen, kun se muilla ulottuvuuksilla on jatkanut kasvuaan. Toisaalta vuosien 2020–2021 koronaviruspandemia on vaikuttanut globalisaatioon sen kaikilla ulottuvuuksilla. Esitä perusteltu arvioksi, miten taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen globalisaatio tulevat 2020-luvulla kehittymään. 10 p.

Tarkista, että vastasit ohjeiden mukaiseen määrään tehtäviä. Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvoiteltavaksi.